

En revy över arbetare-kravallerna i Ådalsdistrikten.

Pressröster om Ådalskonflikten.

För att bereda våra läsare enoch att regeringen, som i övrigt opartisk och allsidig översikt avsynes ha handlat med erkännande hemska Ådals-kravallerna iansvård fasthet och dito lugn. Sverige, ha vi från senast anlända svenska tidningar gjort olika axplock vilka vi här nedan presentera i tre olika avdelningar. Den första avdelningen omfattar presskommentarer, den andra riksdagsdebatten och den sista en kortfattad redogörelse över den efter kravallerna utbrutna sympatiststrejken.

Ansaret för händelserna i Ådalen får laggas på andra än på militären, vilken handlade till självförsvar och på givna order, säger Östergötlands Dagblad (h):

Draksådden bär frukt, skriver Skånska Aftonbladet (h):

Blod flyter, människoliv givas tillspillo. De främmande uppdragsgivarna kunna belåtet, gnugga händerna. Men äro inte de svenska arbetarna för goda för att i längden låta offra sig för främmande intressen?

Myndigheterna ha rätt att kräva, att deras påbud och föreskrifter ålydas, och de ha rätt att för genomförandet av dessa använda de maktresurser, som stå till buds, framhåller Östergötlands-Posten (h):

Nu säges det på sina håll, att i detta fall använde militärerna större våld än nöden krävde. Av de ingångna meddelandena framgår dock att den av kommunisterna upphetsade folkmassan redan på onsdagen bröt mot givna föreskrifter, vägrade lyda polismakten och förög sig svårt mot några av de arbetsvilliga.

Jämsides med fastsländet av att huvudansvaret vilar på de kommunistiska folkuppvigglarna, börjar emellertid en allt skarpare kritik framträda mot länsstyrelsens uraktlåtenhet att i tid vidtaga förebyggande åtgärder. Så skriver Västmanlands Läns Tidning (l):

Nya Dagligt Allehanda (h) påpekar, att den av statsministern i utsikt ställda opartiska utredningen även bör omfatta länsstyrelsens Åtgärder före den ödesdigra torsdagen:

Statsministern har själv, låt vara oavsiktligt, understrukit vikten av detta, då han förklarar, att "i en situation som denna kunde det icke räcka med något tiotal poliser. En svag ordningsmakt inbjuder mera till våldshandlingar än en stark makt." Länstyrelsen tycks tyvärr för sent ha förstått detta. Underlåtenheten att i tid rekvrera en större militärkontingent tyder på en betänklig omdömeslöshet.

Länstyrelsens undfallenhet för de pockande deputationerna från bråkmakarna väcker också en allt allmänare undran, skriver Göteborgs Morgonpost (h):

Östgöta Correspondenten (h) betvivlar landshövdingens lagliga rätt att utfärda arbetsförbudet:

Denna uppfattning bekräftas av ett uttalande av statsministern till en deputation som uppsökte honom. Jag kan, sade han, icke med åberopande av någon lag giva order om de arbetsvilligas bortförande från Ådalen och tillade att han måste tillse att varje medborgares liv skyddades. Hr. Stenström har sålunda handlat olagligt och, vad värre är, allvarligt skadat länstyrelsens prestige som företrädare för ordningens upprätthållande.

Efter den svaghet och undfallenhet, som länstyrelsen visat, kan man gått förstå, att syndikalistorganet Arbetaren anser sig kunna proklamera: "Segern är redan halvt vunnin. Den måste vinnas helt."

Aftonbladet (h) instämmer i ochuru med olika utgångspunkter i riksdagsman Vinnerströms uttalande att landshövdingen i Härnösand är för svag för hövdingeposten i detta svårskötta län:

Landshövding Stenström uppgivas ha sagt till Soc.-Dem., att de irriterationsmoment som funnits enbart utgöras av de arbetsvilliga. Förbud har också utfärdats för de arbetsvilligas fortsatta arbete. Detta förbud är utan tvivel olagligt, och det skulle vara av stort intresse att få klarhet uti, om det tillkommit enbart på landshövdingens initiativ. Man får hoppas det,

För att bereda våra läsare en opartisk och allsidig översikt av de hemska Ådals-kravallerna i Sverige, ha vi från senast anlända svenska tidningar gjort olika axplock vilka vi här nedan presentera i tre olika avdelningar. Den första avdelningen omfattar presskommentarer, den andra riksdagsdebatten och den redogörelse över den efter kravallerna utbrutna sympatiststrejken.

Ådalsdebatten i Riksdagen.

Bråket i Ådalen har behandlats i riksdagens båda kamrar. I andra kammaren anknöts debatten till en interpellation av kommunisten Ohman från Sundsvall om krigslagarnas reformering. Genom kombinationen militär och arbetskonflikter lyckades talaren trots talmannens klubbslag få in debatten på Ådalen, och sedan därefter statsministern i sitt svar berört saken, var det så lätt att låta saken ha sin gång. Som talman fungerade under hr. Bernhard Eriksson på förhand bestämda framtiden från staden hr. Nilsson i Bonarp; han fick använda sin klubb flera gånger och måste till slut under ett kommunistiskt anförande helt enkelt avbryta sammanträdet. I första kammaren anknöts den relativt korta debatten till en av hr. Vinnerström (s) vid sammanträdet framställd interpellation.

Klubbslag redan i debattens början.

Statsministerns svar på frågan om krigslagarna tilldrog sig i öge eller ingen uppmärksamhet. Därefter kom hr. Ohmans i Sundsvall (k) stora timme. Efter några minuters konstpaus började han med följande ord: Det är med verklig sorg och bitterhet jag i dag tar till orda i en debatt med chefen för den regering, som sedan sista sammanträdet har att bära ansvar för mord på sex arbetare och vars händer äro sudlade av blod. Här slog talmannen klubban i bordet och uppmanade talaren att icke uttrycka sig på detta sätt.

Jag uttrycker endast, fortsatte hr. Ohman, den känsla som behärskar majoriteten av landets befolkning. Han erinrade om lockouten i Sandviken och Utansjö, vilken användes som påtryckningsmedel i Marmakonflikten, samt om kommanderingen av arbetsvilliga, polis och militär. När polisen och militär-makten anlände, började de provocera arbetarna. Det är icke möjligt att med utsikt till framtiden göra gällande att skulden i någon mån kan laggas på arbetarna. Samstämmiga uppgifter, till och med av medlemmar ur regeringens eget parti, vittna att militären utan vidare sköt på den fredliga demonstrationen och dödade två arbetare. Anser hr. Ekman att det är på det sättet den s. k. ordningen skall upprätthållas? Man fortsatte våldsdåden och i dag vilar på regeringens ansvar sex arbetarliv, däribland en sju års flicka.

Hr. Molander (s), representant för Ådalen, tillade några ord, i vilka han bl. a. varnade för länstyrelsens i Härnösand uppgifter; denna länstyrelse har föga mer auktoritet än vaktmästarna på landsstaten.

Statsministern: Militären var nödvändig.

Statsministern: Jag ber att lika bestämt och varmt som någon annan få beklaga, att i kampen mellan arbetare och arbetsgivare brutaliserats på det sätt, som skett i Ådalen, och att till följd därav människor fått sätta livet till. Men när det gäller ansvar tror jag, att man, om man vill söka sanningen, kommer till andra resultat än dem, som den förste tal. upp-

Forts. å sid. 5.

Sympatiststrejker å många ställen.

Striden i Ådalen har efter händelserna i Lunde spritt sig till travarudistrikten längs Norrlandskusten och har på många håll framkallat sympatiststrejker. Bäst omfattande är strejkrörelsen i Sundsvallsdistriktet, där praktiskt taget all verksamhet ligger nere.

Ett i Folkets Park samman kallat möte beslutade utlysa generalstrejk omfattar inalles omkring 12,000 man. Strejkbeslutet var enhälligt. I detsamma deltog socialdemokrater, kommunister, partilösa och Sillenkommunister.

Beslutet om generalstrejk ålyddes omedelbart av arbetarna, och precis klockan sex, då strejken skulle gå i verkställighet, kördes spårvagnarna in i hallarna och trafiken upphörde. Undantag från nedläggelsen har endast gjorts för sjukhus, livsmedelstillsörselför och omnibustrafik, varjämte vissa trafikspörsnål och kommunala arbeten hänskjutits till ett särskilt tillsatt strejkskott för ytterligare behandling. Frågan om huruvida typograferna skola deltaga i strejken är ännu icke avgjord. Sundsvalls typografiförning, som tillhör fackliga centralorganisationen, har vänt sig till centralstyrelsen för erhållande av direktiv.

Även i Hudiksvall rådde praktiskt taget fullständig arbetsnedläggelse. I Söderhamn pågick arbetet vid Marmakoncernens bräddgård ett dag, men arbetarna förklarade, att de skulle nedlägga arbetet. Söderhamns arbetarkommun har också beslutat allmän strejk. Inga tidningar utkomma, och samtliga affärer skola hållas stängda största delen av dagen. En kväll hölls arbetarna i Ljusne, Vallvik och Åla en demonstration, som räkade omkring 3,000 deltagare. En resolution antogs, vari det bl. a. heter: "Vi kräva, att de till arbetarmorden skyldiga ställas till ansvar. Vi kräva också att den regering, som ytterst bär ansvaret för detta oerhörda brott mot arbetarklassen, omedelbart lämna sina poster. Vi kräva vidare att de militär- och polistruupper, vilka äro detacherade i Ådalen, omedelbart hem-sändas".

Även i Sandviken har pappersindustriarbetarna beslutat en 24-timmars arbetsnedläggelse. Även norrut förekomma proteststrejker. Säbuda ha samtliga arbetare vid industrier och verkstäder i Örnsköldsvik och omkringliggande samhällen nedlagt arbetet. En demonstration hölls, varvid 3,000 strejkande deltog.

Arbetarna vid hospitalsbygget på Backen vid Umeå, uppgående till omkring 200, ha beslutat nedlägga arbetet, till följd av händelserna i Ådalen. På många platser i Norrbotten voro protestmöten anordnade av kommunisterna. I Luleå samlades omkring 3,000 deltagare till ett friluftsmöte på en central plats i staden. I Malmberget hölls ett möte, besökt av omkring 1,000 arbetare. I Boden samlade ett möte cirka 1,000 deltagare. I Kiruna hölls ett inomhusmöte, besökt av omkring 600 personer. Senare på kvällen hölls ett möte, där beslutades 24 timmars proteststrejk vid gruvor och verkstäder i Kiruna. Även på ett par andra platser i Norrbotten ha förekommit protestmöten.

Kravall-artade scener i Småland. Den kraftiga invasion av folk från distriktet till Sundsvall utbröt sig i kravallartade uppträdanden.

I tätta klungor drogo hopar av yngre element genom gatorna under skrän och visslingar och koncentrerade sig speciellt kring stadshuset och polisstationen. Här inskred polisen och skränade grupperna, vilka då i sprängmarsch begävo sig till renhållningsverket för att "vaka" fem arbetsvilliga, som ännu finnas kvar i den arbetarkonflikten för några dagar sedan. Verkets barack, där de arbetsvilliga bo, bombarderades med stenar och de flesta fönsterrutorna krossades innan polisen hann anlända och skringra hoparna.

Forts. å sid. 5.

Storstrejk har utbrutit i Hudiksvall.

Med anledning av torsdagens händelser i Ådalen nedlade arbetarna vid Iggesunds bruks sågverk i Hudiksvall arbetet. Arbetarna samlade sig till ett demonstrationståg, vilket med en röd fana i spetsen och under avsjungande av Internationals drog från arbetsplats till arbetsplats och kallade ut arbetarna. Överallt nedlades också arbetet, och till slut tågade demonstrationerna till ett antal av omkring 600 till Folkets hus, där taget upplöstes. Kl. 12 åter ett protestmöte rum på Sahutorget.

Även i Iggesund nedlades arbetet vid cellulosafabriken och järnverket. Arbetsnedläggelsen omfattar här c:a 500 man.

Enligt beslut av styrelserna för avdelning 15 av Pappersindustriarbetareförbundet och avdelning 8 av Sägerverksindustriarbetareförbundet skall arbetsnedläggelsen räcka 24 timmar.

Samtliga butiker i Hudiksvall hållas stängda.

Kreugerkoncernens arbetare nedlägga arbetet.

Arbetarna vid Kreugerkoncernens fabriksbygge i Östrand, omkring 1,000 man, samt arbetarna vid verken i Skönvik, Sund, Kubikenborg och Svartvik ha nedlagt arbetet. Arbetarna från Östrand, Skönvik och Sund befinna sig i gemensamt marschtag på väg till Sundsvall, där möte kommer att hållas i Folkets park.

Strejk vid Mo och Domsjö fabriker.

Vi Mo och Domsjö aktiebolags fabriker i Domsjö, Alfredshem och Hörneborg samt vid aktiebolaget Moälvens träsliperi i Örnsköldsvik ligger arbetet nere. Vidare ha samtliga byggnadsarbetare i Örnsköldsvik nedlagt arbetet.

Kommunistdemonstrationen på Norra Bantorget.

Kommunisterna hade i Stockholm ordnat ett litet förmöte till den stora sympati-demonstration. Vid 11-tiden hade några hundratals demonstranter samlats vid gamla godsmagasinet vid Norra Bantorget. Lastkajen användes om plattform.

Av riksdagsman Flygs anförande — han var tydligen avsedd att vara huvudtalare — framgick att syftet med förmiddagsmötet var att väcka intresse för kvällens demonstrationer och förhindra att socialdemokraterna ensamma fingo utnyttja det agitationsämne Ådalsoroligheterna kunde lämna. "Kamrater! Vi skola icke tillåta att de socialdemokratiska ledarna ensamma tala på Gärdet! Även vi måste göra vår stämna hörd", o.s.v.

En senare talare uppmanade till arbetsinställelse till dess att regeringen störtats. "Hr. Ekman är krigsminister. Det är han som har ansvaret för att militären mördat arbetarna. Han går och her till Gud varje söndag däruppe på Upplandsgatan. Men han låter militären kasta bomber och skjuta på oskyldiga arbetare. Ska vi tillåta att den där frimickeln står i spetsen för regeringen" etc.

Den siste talaren förklarade att Ådalens arbetare ensamma vunnit sin första seger, då de tvungit landshövdingen att avlägsna de arbetsvilliga. Den andra segern, militärens avlägsnande från Ådalen, och den tredje, regeringens avgång, skulde de vinna genom arbetarnas solidaritet. "Icke ett hjul skulle röra sig i Ådalen, innan militären transporterades bort, icke en arbetare skulle utföra en timmes arbete, innan Ekmanskas regering störtats.

Kommentarerna av mötesdeltagarna voro icke odelat gynnsamma.

— F—n, här ligger dom ju den ena parollen på den andra. Den första är allmän. Man vet ju inte, vad som är parollen.

— Du är dum. Parollen har ju partiet givit — voro några anförare att repliker uppfärade i vimlet.

Maria de Medici kunde icke uthärda anblicken av en ros, icke ens om denna var konstgjord: för övrigt älskade hon alla blommor.